N°. 77. ZEGELE 18..

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN: Van 1 tot 5 regels . . . . f 1.00. Elke regel meer. . . . . 0.15. Bovendien 35 cts. zegelgeld.

WOENSDAG 24 AUGUSTUS.

UITGEVERS-DIRECTEUREN: JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet, Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS: Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . f 4.50. Voor de overige steden des Rijks . . . . 5.00.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie: VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia. Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement f 60, Ned. Cour.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN DINGSDAG, 23 AUGUSTUS.

Bij de opening der zitting werd de discussie hervat over art. 2 en het daarop voorgestelde amendement door den heer ELOUT VAN SOETERWOUDE. De heer DOMMER VAN POLDERSVELDT bestreed het art., op grond, dat dit art. vooral beletten zou de uitoefening der godsdienst, voorgeschreven aan elken R. C. geestelijke. Deze immers is, zelfs op reis zijnde, verpligt om dagelijks de mis te lezen, en voortaan zou een reizend, vreemd R. C. geestelijke, dezen pligt niet kunnen vervullen, wanneer art. 2 werd aangenomen.

De heer BOTS verklaarde, dat hij, aangezien de wet naar zijne meening was ongrondwettig, van noodlottige strekking en de eerste stap deed op de dooding van alle godsdienstvrijheid, zou stemmen tegen elk amendement; terwijl de heer VAN NISPEN van gevoelen was, dat hij, ofschoon tegen de wet zullende stemmen, nogtans zich verpligt achtte, om zoo het kon die wet te helpen verbeteren; gelijke verklaring deden de heeren DE MAN en VAN ECK.

De heer BOSSCHA betoonde zich zeer geneigd om zijne stem te geven aan het amendement van den heer ELOUT, ook omdat in andere kerkgenootschappen veelal vreemde geestelijken godsdienstoefeningen verrigtten; en het amend. het bezwaar wegnam, dat niet telkens verlof behoorde te worden gevraagd. De heer VAN ECK achtte het art. evenmin aannemelijk als het amend.; want de bedoeling om uitspatting te beletten, en dat doel werd noch in het art. [illegible] geheel [illegible] telijke inderdaad gevaarlijk ware voor de publieke rust, dan was toch de wet op de vreemdelingen dáár om voldoende waarborgen daartegen aan te bieden. Krachtens die wet had de Regering de magt, om zoodanigen vreemdeling het land uit te zetten.

De heer DE KEMPENAER nam de verdediging van het 2de art. op zich, en betoogde dat het VIde hoofdstuk der Grondwet aan de Regering voorschreef om te zorgen, dat er door vreemde geestelijken geen onrust en tweedragt worde gestookt. Uit dien hoofde en uit liefde »voor de orde en rust in den lande«, verklaarde hij zich *tegen* het amend. van den heer ELOUT, omdat dit amend. niet beletten zou, dat een vreemd geestelijke zonder verlof optrad, om oproerige preêken te houden. Blijkbaar had de heer DE KEMPENAER de preêken van velen der protestantsche geestelijken in de laatste dagen voor oogen, ofschoon deze geene vreemdelingen waren.

De heer HUGENHOLTZ verklaarde zich tegen het artikel, zoowel als tegen het meer vrijgevige amendement; want steeds zal het zijn eene belemmering van de vrijheid van godsdienst. Zoo lang het toch niet bewezen is, door eenig wettig argument, dat gedurende de 38 jaren, waarin van een tegenovergesteld beginsel is uitgegaan, misbruik van die vrijheid is gemaakt, vond de Spr. geenerlei reden, waarom thans eene vrijheid zou worden belemmerd, die nimmer tot misbruik aanleiding gaf. — De heer VAN BOSSE [illegible] van den heer ELOUT stemmen, niet omdat het zoo in allen deele zijne goedkeuring wegdroeg, maar omdat het toch een weinig meer de willekeur der Regering zou belemmeren, en meer beantwoordde aan de bedoeling van het ontwerp. — De heer VAN LENNEP had zoowel tegen het artikel als tegen het amend. bezwaren; want hij vreesde, dat men door regterlijke uitspraken, krachtens deze wet zou treffen juist hen, die men niet op het oog had. Immers het uitspreken van eene kanselrede was, naar Spr. meening, geen «bedienen van de godsdienst;» en zoo zou een voorzanger bij de Israëlieten, [illegible]knaap bij de R. C., een bankopensluiter, een [illegible]ster gestraft kunnen worden, terwijl juist het [illegible]van eene oproerige kanselrede ongestraft zou [illegible].

De heer GODEFROI deelde eenigermate de bezwaren van [illegible] meenen dat het artikel niet zegt, dat het alleen [illegible] tot behoud van de openbare orde en rust. Daarom wenschte hij, dat de bedoeling duidelijk werd gesteld in het artikel zelf; daartoe droeg hij voor het navolgende amend.:

«*Om te lezen als 2de al. van art. 2:*

«*Alleen in het belang der openbare orde en rust kan die toestemming geweigerd worden.*»

De heer THORBECKE verklaarde almede aan 't amend. van den heer ELOUT de voorkeur te geven boven de redactie van de Regering; evenwel zal hij stemmen tegen beiden, omdat het verrigten van de godsdienstoefening, volgens den Spr., was eene daad blijvende geheel binnen den kring van het kerkelijk terrein. Wat het amend. van den Hr. GODEFROI betrof, vroeg hij, hoe het mogelijk zou zijn vóór de Regering, om vooraf te onderzoeken en te weten te komen dat de geestelijke *niet* zou spreken ter verstoring van de rust en orde? Daarbij had dit am. nog een bijzonder, een persoonlijk bezwaar; omdat alsdan elke weigering zou zijn voor den geweigerde een blaam, die op hem persoonlijk rusten zou.

De MINISTER VAN JUSTITIE verklaarde dadelijk genoegen te nemen in het amend. van den heer GODEFROI, zijnde hij niet beducht voor het gevaar, dat bij weigering de geweigerde een kwaden roep zou verkrijgen. Dat bezwaar was steeds aanwezig, ook wanneer de Reg. gebruik zou maken van de bevoegdheid, om gevaarlijke vreemdelingen het land uit te zetten. Wat de zaak zelve betrof, de Minister meende dat hier niets nieuws was bepaald; want hetzelfde werd voorgeschreven bij art. 32 van de wet van Germinal. Dit artikel gaf den heer ELOUT grond voor de redactie van zijn amendement; nu zal de Minister zich geene partij stellen voor zijne redactie en die van den heer ELOUT; maar hij zal de gronden opgeven, waarom de Regering hare redactie heeft verkozen. De ingezeten is verpligt tot gehoorzaamheid en trouw aan de wetten van onzen Staat en aan onzen Koning: de vreemdeling niet; integendeel deze is het verpligt jegens de wetten van *zijn* land en van *zijn* Souverein. In die verpligting nu kon strijd bestaan met de wetten van onzen staat en de trouw aan onzen Koning; en verlof noodig, ten einde te waken, dat die strijd zich niet openbare. Daarbij kwam, dat het hier geheel onbekend was, *hoe* en *waar* de vreemde geestelijke zijne geestelijke waardigheid had verkregen: het was echter noodzakelijk dat de Regering daarmede bekend werd gemaakt. Wat de aanmerking betrof, dat de Regering zou kunnen gebruik maken van art. 12 der vreemdelingen-wet, de Minister meende, dat dit ondoenlijk was, omdat het daar eene uitzondering gold, waarvan slechts zelden gebruik kan gemaakt worden. De geheele redenering van den Minister was zoo gedwongen; de gewone vaardigheid van den Minister om te refuteren was zoodanig verlamd, dat de *toehoorder* niets meer behoefde om in te zien dat het Ministerie geen enkelen degelijken grond wist aan te voeren. De Heer DOMMER VAN POLDERSVELT haastte zich dan ook, dit aan te toonen, door bovenal te wijzen daarop, dat en de gewone strafwet en de vreemdelingen-wet krachtige waarborgen genoeg opleverden om een hersenschimmig kwaad te beletten, dat sinds 38 jaren geen voorbeeld opleverde. — De Heer VAN HOËVELL bekende, dat hij den Minister van Justitie niet langer begreep. Deze minister verklaarde toch zich te vereenigen met het amend. van den heer ELOUT en toch ging dat amend. uit van een geheel ander beginsel. Volgens het Art. der Regering, dat de Minister nu nog hardnekkig bleef verdedigen, was het niet geoorloofd, om zonder verlof *slechts éénmaal* de godsdienstoefening te bedienen; de heer ELOUT stelde echter voor, om alles te veroorloven *zonder verlof*, mits de bediening niet *vast* zij. En toch diezelfde Minister, verdedigende *zijn* beginsel, verklaarde in één adem, geen bezwaar te hebben tegen het stelsel van den heer ELOUT? Dat kon hij niet anders begrijpen, dan dat òf in dat amend. eene geheime bedoeling lag, die hij niet vatte; òf dat het Ministerie geheel stelselloos, slechts eene wet had ingediend, om er door de Kamer van te laten maken al wat zij zelve zou verkiezen.

De heer ELOUT, zijn amendem. verdedigende, meende, zoowel als de heer GROEN, dat het Art. 2 der Regering een greep zou kunnen worden in het *Jus in Sacra*; en dat zijn amend., vereenigd met dat van den heer GODEFROI, alléén aan Kerk en Staat beiden de waarborgen zouden opleveren, dat de regten van geen van beiden werden gekrenkt. De heer VAN DER BRUGGHEN vond het amend. van zijn »vriend« voortreffelijk. Wel was het beginsel, zoo van het amend. als van het art., wat »min-aangenaam«, wat »stuitend«... maar daar over stapte die heer gaarne overheen, daar de noodzakelijkheid (?) was geboren, om zoodanig artikel in de wet op te nemen.

Alsnu de debatten gesloten zijnde, werd 1°. het amendement van den heer GODEFROI met 56 tegen 12 stemmen AANGENOMEN.

Tegen stemden de heeren: Bots, Hengst, Ten Cate, Zijlker, Sloet tot Oldhuis, Storm, Thorbecke, Bosscha, de Poorter, Dommer, van Hoevell en Reinders.

2°. Het amendement van den heer ELOUT met 43 tegen 25 stemmen AANGENOMEN.

Tegen stemden de heeren van Deinse, de Kempenaer, Westerhoff, de Poorter, van Hoëvell, van der Poel, van Amerongen, Reinders, Bots, Ten Cate, Zijlker, Hoffman, Sloet tot Oldhuis, Storm, Thorbecke, van Eck, Slicher, Wintgens, Rijk, Dirks, Hengst en Hugenholtz.

3°. Het geheele artikel met 43 tegen 25 stemmen AANGENOMEN.

Tegen de heeren: Wintershoven, Beens, Reinders, Strens, van Lennep, Jespers, Bots, Hengst, Ten Cate, de Lom de Berg, Luyben, van Nispen, Zylker, de Man, Meeussen, Sloet, Storm, Thorbecke, Hugenholtz, v. Eck, Groen van Prinsterer, Westerhoff, de Poorter, Dommer en van Hoëvell.

Het artikel zoo als het thans is gewijzigd, luidt nu aldus:

«*Vreemdelingen aanvaarden geene kerkelijke bediening dan na daartoe Onze toestemming te hebben verkregen.*

«*Alleen in het belang der openbare orde en rust kan die toestemming geweigerd worden.*»

Thans werd art. 3 in beraadslaging gebragt. De heer ASCH VAN WIJCK stelde het navolgende amendement voor:

«*Om in het 2de lid in art. 3 te voegen, achter het woord »titularissen«* EN MET AANDUIDING VAN HET KERKGENOOTSCHAP, WAARTOE ZIJ BEHOOREN.»

De heer STRENS wees op nieuw de bespottelijkheid aan van de wet die bepaalt, dat wanneer iemand het ongeluk had om op een brief te zetten de titulaturen vóór den naam, *gestraft* zou worden.

De *Minister van Justitie* vroeg wel dringend verschooning, dat hij het niet verstaan, waar door de verpligte aanduiding van het Kerkgenootschap de Regering in verlegenheid zou worden gebragt. Wat de aanmerking betrof van den heer STRENS, de Min. zou gaarne zien dat een amend. werd voorgesteld, om de gebrekkigheid te verbeteren; want het geheele *doel* was alleen om *verwarring* voor te komen. Om daarvan bewijs te geven stelde hij voor, het woordje *na* te veranderen in «*met*».

Het amendement van den heer VAN ASCH VAN WIJCK wordt met 48 tegen 20 stemmen VERWORPEN.

Vóór stemden de heeren: Taets, Engelen, Reede, Baud, Asch v. Wijck, Hoffman, Heiden Reinestein, Groen, Rijk, Elout, v. Lijnden, Schimmelpenninck v. d. Oije, v. d. Veen, de Kempenaer, van Rappard, van der Brugghen, Stolte, Hoekwater, v. d. Poel.

Het artikel 3 zelf wordt met 42 tegen 26 stemmen AANGENOMEN.

TEGEN stemden de heeren: v. d. Heuvell, Wintershoven, Beens, Reinders, Strens, Jespers, Bots, Hengst, Ten Cate, Lom de Berg, Luyben, Nispen, Zylker, de Man, Meeussen, Sloet, Storm, Thorbecke, Hugenholtz, v. Eck, v. Bosse, v. d. Veen, Westerhoff, de Poorter, Dommer en van Hoëvell.

Het artikel, zoo als het is aangenomen, luidt nu als volgt:

»*De titulaturen in de kerkgenootschappen aan de bedienaren der openbare godsdienst toegekend, geven noch ten opzigte van het wereldlijk gezag, noch ten opzigte van andere kerkgenootschappen, eenige aanspraak, rang of voorregt.*

«*In de aanraking met het wereldlijk gezag worden die titulaturen alleen gebezigd met vermelding van den geslachtsnaam der titularissen.*»

Art. 4 gaf tot geenerlei discussie aanleiding en werd met 43 tegen 25 stemmen AANGENOMEN.

Tegen stemden dezelfde heeren als tegen art. 3, met uitzondering van den heer VAN DER VEEN.

Art. 4 luidt:

»*De ter aanwijzing van kerkelijk gebied door kerkgenootschappen gebezigde namen van provincien of gemeenten worden slechts als van kerkelijken aard beschouwd en hebben geen verder gevolg.*»

Over art. 5 was het eerst het woord aan den Heer VAN REEDE VAN OUDTSHOORN. Van zijne redevoering hebben wij niets anders kunnen opvangen, dan dat de Spr. nu reeds bij voorbaat »met duizende zijner landgenooten« aanteekende tegen het besluit, dat de Regering zou willen nemen, om, na het tot stand brengen van deze wet, de bisschoppen te erkennen. De Heer VAN [illegible] verklaarde bezwaar te hebben tegen art. 5, vooral omdat daarin eene terugwerkende kracht wordt voorgeschreven. De bewering dat hier geld [illegible] staatsregt niet van burgerlijk regt [illegible] niet aannemen; want ook bij het staatsregt geld hetzelfde begrip van billijkheid. Zelfs bij de vaststelling van het 4de art. der algemeene

bepalingen van wetgeving achtte men de bepaling, dat geene wet eene terugwerkende kracht *kon* hebben, zoo natuurlijk, dat men het art. 4 bijna overbodig achtte. Hij wenschte dan, dat de regering die terugwerkende kracht uit het artikel ligtte. — De Heer VAN DEN HEUVEL achtte het art. niet alleen ongrondwettig, maar ook in strijd met art. 1 van het ontwerp zelf, dat thans in behandeling was, omdat de vrijheid van regeling in zich sluit de bevoegdheid, om de hoofden van het kerkgenootschap te vestigen waar dat kerkgenootschap zelf dit het nuttigst en het best oordeelt.

De heer VAN DER BRUGGHEN betoogde dat om goed te leeren men goed behoorde te onderscheiden, en dat het hem dan ook duidelijk voorkwam, dat hier geene *retroactiviteit* bedoeld werd; want bij dit art. werd geen regt ontnomen, dat thans was genoten. — Deze redenering was eene zonderlinge uitlegging van art. 5; immers volgens al. 2 van dit art. kan de regering *nog* uitspraak doen over de vestigplaatsen die reeds *zijn* aangewezen. Dat is dus eene bevoegdheid, om inderdaad een regt, *dat verkregen is*, te ontnemen: een regt dat daarom is verkregen, omdat tot dus ver geene goedkeuring der Regering van eene plaats van vestiging noodig was. — De heer VAN ECK betoogde niet slechts de ongrondwettigheid, maar de onbillijkheid van het art.; want nu zou een regt kunnen ontnomen worden, dat door de Grondwet wordt verleend, zoodra slechts de tegenpartij onrust zou verwekken, ten einde de vestigingsplaats te belemmeren van een of ander kerkgenootschap.

De heer THORBECKE verzette zich met kracht tegen het art. Hij wees, gelijk den Hr. VAN ECK, aan hoe door het art. mogelijk werd gemaakt, dat elke onverdraagzame handeling zou worden in bescherming genomen tegenover hen juist, die van een grondwettig regt gebruik maakten. Ook de terugwerkende kracht van het art. achtte de Spr. in strijd met een van de eerste beginselen van regt en wetgeving. Met het oog op de onderhandelingen, die het tegenwoordig Gouvernement voert met Rome, zag de Spr. in dit artikel de meest zonderlinge zijsprong, die ooit op den weg der diplomatie was gedaan; want die onderhandelingen moesten het artikel onnoodig maken, of het artikel sneed elke onderhandeling af.

DE MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN beweerde daarop, dat er geene onderhandelingen worden gevoerd te Rome, *en dat alzoo de wet de onderhandelingen niet in den weg konden staan.* Deze wet was overigens niet in strijd met de nota's van het vorige ministerie; en wanneer men ook al beweerde, dat, wanneer de overeenkomst van het vorig ministerie werd te niet gedaan, ook het concordaat van 1827 weder herleefde, dan verklaarde de Min. dat bij het laatste art. der wet, alle met de wet strijdige bepalingen werden afgeschaft. (Alsof de Nederlandsche wet-gever het regt had om eenzijdig, in eene wet afgeschaft te verklaren [illegible] wisseling van gedachten plaats tusschen den Heer THORBECKE en den *Minister van Buitenlandsche Zaken*, over de al of niet verbindbaarheid van diplomatieke nota's, waarbij de Heer VAN HALL zijne bekende, zonderlinge stellingen omtrent dit punt volhield. Wij komen daarop opzettelijk terug.

De Heer VAN RAPPARD verdedigde de retroactiviteit, omdat de Regering daardoor het middel in de hand had, om te beletten, dat ooit een aarts-bisschop *van* Utrecht en *van* Haarlem zich daar kwam vestigen, hetgeen Spr. hoopte, *dat God verhoeden mogt!* Overigens vond de Spr. de wetgevende magt allezins bevoegd om terugwerkende bepalingen te brengen in eene wet; terwijl hij bovendien meende, dat nota's geene verbindende kracht hadden, en dus voor het R. K. Kerkgenootschap, tengevolge daarvan ook geene verkregen regten waren geboren.

De heer DOMMER gaf daarop zeer juist ten antwoord, dat de R. C. zich niet beroepen op *nota's*, maar op hunne verkregen regten, steunende op de Grondwet, die aan hun kerkgenootschap vrije organisatie toekent, waaraan echter thans zou worden te kort gedaan. Overigens meende spr. aan den Heer VAN HALL te mogen vragen, hoe die heer dan toch met het Hof van Rome dacht de zaak ten einde te kunnen brengen? De Minister was toch *tegen* het sluiten van een concordaat en verklaarde evenzeer, dat nota's *niet* verbindende waren: dus geene nota's, geen concordaat; maar op wat wijs dan?

Na eene herhaalde regtskundige verdediging van de retroactiviteit door de heeren VAN DER BRUGGHEN, president van de regtbank te Nijmegen en GODEFROI, lid van den Hoogen Raad, is de verdere beraadslaging verdaagd tot morgen ochtend ten tien ure, en de Kamer overgegaan in *Comité generaal.*

Eerste-Kamer

ZITTING VAN DINGSDAG, 23 AUGUSTUS.

In deze zitting heeft de Kamer, die sedert 20 Julij jl. tot nadere bijeenroeping was uiteen gegaan, hare werkzaamheden hervat.

De Heeren Mr. J. S. LOTSY, door de Prov. Staten van Zuidholland, en F. VAN DER OUDERMEULEN door de Staten van Noordholland tot leden der Kamer benoemd, hebben hunne geloofsbrieven ingezonden. Die zijn onderzocht door eene commissie zamengesteld uit de Heeren COST JORDENS, VAN EIJSINGA en VERHEY VAN DEN BOGAARD. De geloofsbrieven werden in orde bevonden. Beide Heeren hadden heden in handen des Konings de gevorderde eeden afgelegd. Zij werden door de vergadering als leden toegelaten en hebben onmiddellijk zitting genomen.

Van de Tweede Kamer zijn ontvangen 66 ontwerpen van wet, welke in den laatsten tijd door die Kamer achtervolgens zijn aangenomen. — Al die ontwerpen zijn ter overweging aan de afdeelingen verzonden. Onderscheiden stukken en boekwerken zijn aan de Kamer toegezonden, die ter griffie of in de boekerij zullen worden geplaatst. Na het trekken van de afdeelingen werd de vergadering gescheiden.

Prof. Bosscha zegt in zijne redevoering, den 17 Augustus jl. in de Vergadering der Tweede Kamer gehouden:

„Ik moet iets zeggen tot verdediging der talrijke „onderteekenaars van de adressen, waardoor de Ko„ning in de troonrede verklaard heeft levendig te zijn „getroffen geweest. Ik kan dit doen met onpartijdigheid, „*omdat ik zelf tot die onderteekenaars* NIET behoor."

Het is opmerkelijk dat niet enkel Prof. Bosscha, maar velen met hem er *nu* openlijk voor uitkomen, dat zij *niet* behooren tot de onderteekenaars van adressen tegen de bisschoppelijke hierarchie; evenwel zonder opgave hunner bezwaren.

Zulk eene verklaring is nu van te minder gewigt, omdat in de April-beweging menig eenvoudig man van de onderteekening ware terug gehouden, zoo men Ds. Hinlopen Labberton te Gouda in het openbaar maken zijner overtuiging had nagevolgd.

Het was in April, die niet voor mij is, is tegen mij, ten aanzien van adressen aan den Koning.

Men vroeg niet-erkenning der bisschoppen;
Men beriep zich op art. 65 der Grondwet;
Men lasterde het afgetreden ministerie;
Men krijgt tot antwoord op de adressen en tot straf voor den laster:

de Bisschoppen.

„Men wil toch niet, dat de bedienaren van de R. K. „godsdienst buiten de mogelijkheid blijven, *om het hun „wettig toekomende inkomen uit de Staatskas te ont„vangen;*

„dat de in aanbouw zijnde kerken van den toege„zegden onderstand verstoken zouden blijven;

„dat een aantal andere, in het belang van het kerk„genootschap, met de Regering noodzakelijke, aanra„kingen afgebroken zouden blijven, — dat wil men „toch niet.

„Maar wilde men dat niet, dan moet er eene wet „zijn, die dat mogelijk maakt. En daarom is er be„hoefte aan de wet, en wel eene dringende behoefte."

(Minister VAN HALL, *Bijblad* 18 Aug. 1853, bl. 227.)

„De Regering wenscht de bisschoppen niet te be„noemen. Integendeel, indien dit ontwerp wordt aan- [illegible] „bisschoppen. Dit volgt noodwendig uit de bepaling, „dat de titulaturen, die aangenomen worden in de „kerken, zullen blijven bestaan, doch slechts met bij„voeging van den eigen naam, om verwarring te voor„komen."

(Minister DONKER CURTIUS, a. b., bl. 230.)

De Kerkelijke Courant van ll. Vrijdag zegt betreffende den onlangs openbaar gemaakten brief van den heer van Zuylen van Nyevelt aan den Voorzitter der Tweede Kamer:

„Ofschoon weinig ingenomen met de protestantsche „Minister, die zoo gul was met van protestantsche on„verdraagzaamheid te spreken, houden wij hem voor „geene onwaarheid in staat.

De Morgenster schrijft omtrent het Koninklijk besluit van 4 Aug. jl., dat een examen voor toekomstige studenten regelt:

„Wij kunnen intusschen mededeelen dat van *al* de „universiteiten en van de vereeniging van docenten aan „Gymnasiën onlangs op nieuw verzoeken aan den Minister „werden gerigt, *om zulk een maatregel te nemen.*

„De Minister heeft dus, *ook wat den vorm betreft*, „naar raad van bevoegden willen luisteren en niet ge„meend alles alleen te weten."

„Wij verheugen ons hartelijk in een besluit, waar„door *de pest* (?) welke de hoogescholen vrij konde „bezoeken, door een maatregel van voorzorg wordt „afgeweerd. „Het zal der Nederlandsche natie er te „beter om zijn voor zedelijkheid en wetenschap."

De Minister zou dan bij het Koninklijk besluit van 4 Aug. jl., slechts *gearticuleerd* hebben, wat verlangd was door *al* de universiteiten de vereeniging van docenten aan de Gymnasien;

Het kan zijn; — maar toch ongelooflijk en zeker gevaarlijk in de regeling van zulk een gewigtig onderwerp blindelings te volgen, wat des bevoegden oordeelen.

Of wat verstaat men onder universiteiten. Bedoelt men ook een of anderen hoogleeraar en nam men *een deel voor het geheel.*

Kan de regeling ook een uitvloeisel zijn van een minzaam overleg b. v. met een of andere hoogleeraar en de letteren B of C?

Volgens *de Gemeente-Stem* is door den gemeenteraad van Goes besloten tot de heffing o. a. van een hoofdelijken omslag, te berekenen voor ⅓ naar de con-sumtie, ⅓ naar den aanslag in het personeel en ⅓ na[illegible] de inkomsten. Zoo wij ons niet bedriegen, zijn de[illegible] dezelfde grondslagen, waarop in Julij 1852 door de[illegible] heer A. Hartsvelt Jz. de heffing van een hoofdelijke[illegible] omslag, ter vervanging van de accijnsen, is voorge[illegible]steld, en waaraan destijds door den gemeenteraad va[illegible] Leijden, geen gevolg is gegeven. Aan het welslage[illegible] van het te Goes bestaande voornemen, is de beslissi[illegible] verbonden, of de Gemeentewet, waar zij regels stelt t[illegible] heffing van plaatselijke belastingen, onpractisch m[illegible] genoemd worden.

---

*) In de *Nederlander* van Woensdag 17 Augus[illegible] heeft de ijverige J. B[ake, hoogleeraar te Leyden], d[illegible] eigenlijk geen anti-revolutionnair is, maar zich to[illegible] gaarne naast de groote heeren dezerzijds rangeert, e[illegible] eigenaardig stuk geplaatst over onze Oostersche aang[illegible] legenheden, gekruid met allerlei aanmerkingen ov[illegible] allerlei Westersche quaestien. Zelfs het zegel op de da[illegible] bladen niet uitgezonderd. Het is, zoo als de schrijv[illegible] zelf die soort van literatuur betiteld heeft, eene *orat[illegible] rische potpouri.* Tegen de finaal, over het zegel d[illegible] dagbladen, protesteert de redactie, die het stuk geplaa[illegible] heeft, zelve, en zij noodigt haren bondgenoot uit, zij[illegible] „paradox" nader toe te lichten. In afwachting daarva[illegible] zwijgen wij voor als nog. Maar nog eene andere zi[illegible] snede, aan de hooggeleerde pen ontglipt, verdient [illegible] het algemeen belang gereleveerd te worden. Het is di[illegible] waar gesproken wordt „*van kruideniers en zoo vele a[illegible] dere aanzienlijke staatkundigen, die naar het tegenwoord[illegible] stelsel tot kiezers gemaakt zijn.*" Die woorden zoud[illegible] beter passen in den mond van eenen aristocraat d[illegible] in dien van den leider eener partij, die grootende[illegible] uit kruideniers en zulke aanzienlijke staatkundige besta[illegible] De heer J. B. en zijne vrienden voeren in Leyd[illegible] tegenwoordig den boventoon. Aan wie hebben zij d[illegible] te danken? Aan de kruideniers en huns gelijken. On[illegible] het vroegere kiesstelsel bestond de stedelijke ra[illegible] grootendeels uit de tegenstanders van J. B. Onder h[illegible] vroegere kiesstelsel waren de pogingen van J. B. *c[illegible] suis* om den heer DE KEMPENAAR in de Kamer [illegible] brengen te vergeefs; de heer DE FREMERY werd gek[illegible] zen. Eerst sedert de kruideniers mede stemmen he[illegible] in Leyden de partij van het behoud de bovenha[illegible] Is het nu niet ondankbaar van J. B. zijne handlang[illegible] met zooveel verachting te behandelen? En het is tev[illegible] onstaatkundig. Wanneer de kruideniers eens achter [illegible] geheim komen, en bemerken dat zij slechts als *vila[illegible] qui pensent bien* geacht en gebruikt worden, dan [illegible] sche demagogen alleen lieten, en aan zich zelve overg[illegible] laten zijn deze volkomen magteloos. — Even eens is [illegible] ondankbaar dat de mannen van het behoud met veracht[illegible] spreken over „het tegenwoordige stelsel" zonder *re[illegible] streeksche* verkiezingen dolven zij nog het ondersp[illegible] dit bewijst de afloop der verkiezingen voor de Ee[illegible] Kamer. Terwijl het aan de aristocraten, geholpen d[illegible] de kruideniers, gelukt de tweede kamer te overlad[illegible] met al de antiquiteiten van den voortijd en de rari[illegible] ten van het groenianisme, blijft de Eerste Kamer [illegible] genoeg onveranderd, omdat zij niet regtstreeks gek[illegible] zen wordt. Dit moest J. B. bedacht hebben, voor [illegible] met minachting van het tegenwoordig stelsel ging sprek[illegible] Zoo is het in ieder opzigt. Onze instellingen zijn li[illegible] raler dan ons volk, en juist daarom werken zij v[illegible] als nog de tegenpartij in de hand, die ten slotte [illegible] met verachting over haar spreekt: Misschien toon[illegible] wij dit later nog in een paar andere voorbeelden a[illegible]

Volgens het *Dagblad van Leyden* (n° 34), ontbr[illegible] aan het hoofd van het afgetreden Ministerie „de k[illegible] „nis van personen waarover en de omstandigheden wa[illegible] „onder hij regeren moest, en het was juist, toen [illegible] „zijne eerste benoeming tot lid van de Tweede Kam[illegible] „der Staten-Generaal door de toenmalige Staten v[illegible] „Zuid-Holland, een hem vaderlijk genegen vriend [illegible] „leermeester tot hem zeide: „ik wensch u met d[illegible] „„betrekking geen geluk: gij behoort te huis in [illegible] „„studeervertrek en collegiekamer, niet in het practis[illegible] „„staatsleven!""

Het is onzeker, of de *vaderlijke en vriendelijke* ter[illegible] wijzing haren grond vond in de overtuiging, dat [illegible] *in studeervertrek en collegiekamer* behandeld wordt, [illegible] geschikt is voor het *practische staatsleven*, — dan [illegible] in de ervaring van rijperen leeftijd, dat in het *pra[illegible] sche staatsleven* bekwaamheid, eerlijkheid en gezond [illegible] stand niet worden gewaardeerd. *De vaderlijk gen[illegible] vriend en leermeester* zal gewis het gevoelen niet dee[illegible] dat de wetenschap vernedert en door de ervaring w[illegible] veroordeeld, maar hij wist, dat in het *practische st[illegible] leven*, ook in onze verlichte maar beginsellooze [illegible] voor den staatsman niet gevorderd wordt:

zelfstandigheid van beginselen;
zuiverheid van bedoelingen;
onvermoeide ijver;

---

*) Ingezonden.

vastheid van wil;
eenvoud van zeden;
onaandoenlijkheid voor hofgunst;
vijandschap voor hofkabalen;
eerlijkheid en goede trouw;
met regt kon hij zeggen: "ik wensch u met die betrekking geen geluk."

Nederlanderachtigheden.

De Nederlander zegt:

" In Engeland schreef men bij gelegenheid van den Pauselijken aanval of inval:

" De wet van het land is overtreden; maar, wat de practische uitkomsten van den strijd tegen dien euvelmoed betreft, niet in het Huis der Gemeenten, maar in de studiecel der godgeleerden is eene afdoende overwinning verkrijgbaar. *De Bijbel, en niet de Landswet, is het wapen waarmeê onze voorvaders de zege hebben behaald.* "

Als *de Nederlander* zoo overtuigd is, dat de Bijbel het wapen is, waarmede moet gestreden worden: waarom achten de mannen van diezelfde *Nederlander* zich dan "gebonden," om eene *wet aan te nemen*, waarvan zij de indiening *" eene politieke feil "* noemen?

De *Nederlander* van 1 Augustus schrijft:

"Ook aan Dr. Fruin is voorzeker het gezegde niet onbekend: ""Geef mij vier regelen van uw schrift en ik zal bewijzen dat "gij de doodstraf verdiend hebt."" "Hoe gemakkelijk moet het "dan niet vallen uit een aantal werken, vooral wanneer men "op den zamenhang der zinsneden, waarvan men zich meester "maakt, geen acht geeft, van politieke dwaling en dwaasheid te "overtuigen, althans wanneer de beoordeelaar te gelijk tegen"partij is, op onbevangenheid geen aanspraak maakt, en naar "bewijzen tot staving van het reeds uitgesproken vonnis rond"gezocht heeft."

Men herinnere zich de discussie over het adres van antwoord op de jongste troonrede.

De heer GROEN *citeerde* ééne zinsnede uit Nederlands Heldendaden van den Heer BOSSCHA.

"Wij hebben in deze ééne zinsnede een geheel stelsel "van politiek, lijnregt tegen het onze in strijd. Wij "achten dit stelsel doodelijk voor de natie. Uwe natie "dagteekent dan van 1795 of van 1848, gij hebt onder "den naam van natie, eene vereeniging van indivi"duen, zaamgehouden door centraliserend beheer of "geweld; het Nederlandsche Vaderland hebt gij niet "meer! enz. enz. enz."

De Heer BOSSCHA stond op en toonde aan dat die *ééne zinsnede* geheel buiten haar verband was gebragt.

(Zie Bijblad van 28 Junij ll.)

Buitenland.

ENGELAND.

De ijzerfabrieken hebben in de jongste weken groote bestellingen voor de spoorwegen gekregen. De prijzen van het ijzer zijn eenigzins gestegen.

— De Gouverneur Generaal van Indië heeft een ontwerp herwaarts gezonden, om een algemeen spoorwegnet aldaar aan te leggen. Het middenpunt daarvan zou Calcutta zijn, de zetelplaats van den gouverneur-generaal. De spoorweg zou de Ganges te Rajmakas, op 168 mijlen afstands van Culcutta, overgaan en tot Delhi, op een afstand van 1100 mijlen, voortgezet worden. Men hoopt dit spoorwegnet in weinige jaren ten uitvoer te leggen.

BELGIE.

Onze dagbladen zijn opgevuld met bijzonderheden over de feesten in de hoofdstad. De ongesteldheid der hertogin was geheel geweken; zoodat den 21 het huwelijk is voltrokken, eerst burgerlijk in het paleis; terwijl daarna in de Gudule-kerk de godsdienstige plegtigheid met veel luister heeft plaats gehad.

PRUISSEN.

Men spreekt er van dat de minister von Manteuffel zijn ontslag als Voorzitter van den raad heeft gevraagd; doch de Koning nog geen besluit had genomen; men geloofde niet dat Z. M. dit ontslag voor als nog zou inwilligen.

ITALIE.

Het regeringsblad van Toskane behelst een schrijven van den minister van binnenlandsche Zaken aldaar, ten einde de bevolking gerust te stellen over het gebrek aan granen; de vrees deswege wordt overdreven geheeten.

Men verwachtte in Toskane het herstel der wet tot voorafgaande censuur nopens de drukpers.

PORTUGAL.

De zitting der wetgeving spoedt ten einde. De afgevaardigden hielden zich met finantiële wetten bezig; de Pairs met die wegens den spoorweg van Lissabon tot de Spaansche grenzen, die reeds door de kamer van afgevaardigden was toegestemd.

— Men meldt uit den kerkelijken Staat, dat er uitgewekenen te Civita Vecchia zijn geland, die echter terstond zijn gevangen genomen.

TURKIJE.

Men wacht te Parijs dagelijks de officiële berigten van de toetreding der Porte, waaraan thans geen twijfel meer bestaat. De Oostersche zaak wordt als geheel afgedaan beschouwd, en men verwacht den onmiddellijken aftogt der Russen uit de Vorstendommen.

PERZIE.

Volgens berigten uit Erzerum, van den 28, was de invloed van Engeland aan het hof van Perzie weder overwegende geworden, en men sprak er van, dat de regering van den Schach belangrijke concessien van mijnen in de zuidelijke gewesten zou doen aan eene Engelsche compagnie, die tevens een muntgebouw in de hoofdstad zou oprigten. Eene andere compagnie had aangeboden de stad Chiraz weder op te bouwen; die stad was door een brand geheel vernield en in die streek waren vele en vermogende Engelschen.

Binnenland.

's Gravenhage, 23 Augustus.

Z. M. heeft aan den gepensioneerden kapit. der infanterie van het leger in Oost-Indie J. F. Krämer vergunning verleend tot het blijven dragen van de activiteits-uniform van het wapen, waarbij hij laatst heeft gediend.

—

Z. M. heeft in plaats van wijlen O. Oving tot burgemeester der gemeente Sappemeer benoemd A. B. ter Spill, en tot burgemeester van Buurmalsen W. E. van Dam van Isselt, in plaats van A. Tilenius Kruijthoff, tot andere functien geroepen.

—

De vergunning tot den aanleg en het in werking brengen van een onderzeeschen electromagnetischen telegraaf, tusschen Nederderland en Engeland, aan den heer A. Ruyssenaers verleend, is overgedragen op den heer John Lewis Ricardo, lid van het Britsche Parlement te Londen, met bevoegdheid de vergunning aan eene nader op te rigten naamlooze vennootschap over te dragen, mits de statuten dier vennootschap vooraf door den Koning zijn goedgekeurd. De overdragt is geschiedt onder voorwaarde dat de heer J. L. Ricardo domicilie kieze te 's Gravenhage en zich aldaar doe vertegenwoordigen door eenen gemagtigde, die met de Nederduitsche taal bekend is, en zij heeft geen gevolg, tenzij de heer J. L. Ricardo in eene authentieke, in dubbel opgemaakte acte verklaard hebbe de voorwaarden en bepalingen aan te nemen waaronder de bovengemelde vergunning aan A. Ruyssenaers is verleend; zullende een der afschriften van die acte in het archief van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken worden nedergelegd. De acte, waarbij de heer Ricardo zich aan de gestelde voorwaarden onderwerpt, is op 19 dezer verleden voor den notaris J. de Bas Jz., te 's Gravenhage.

Men meldt dat Prins Hendrik der Nederlanden tot na de opening der Luxemburgsche Kamers, in het begin van October, aldaar zal vertoeven.

In deze residentie bevindt zich thans de heer Elihu Burritt, die zich bezig houdt met een plan om alle brieven uit Engeland, naar Oost- of West-Indië en Amerika, te vervoeren tegen een *uniform-port* van 1 penny of 5 cts. Wij hopen, dat dit plan tot daarstelling van een *Universel Ocean Penny Pottage*, zooals de heer Burritt zijne belangrijke onderneming noemt, ook bij onze regering ondersteuning moge vinden.

Door Z. M. den Koning van Pruissen zijn benoemd tot ridder van den Rooden Adelaar, 3e kl., den heer Story, magazijnmeester bij de marine, en tot ridders dier orde 4de kl. de heeren van Hoorn van Burgh, luit. ter zee 1 kl. en Uijttenhoven, consul van Pruissen, te Vlissingen.

* De Ministers van Justitie, van Finantien, ook voorloopig belast met het bestuur van het departement voor de zaken der Hervormde Eeredienst en van koloniën, zullen Dingsdag, Woensdag en Donderdag, wegens de beraadslagingen bij de Tweede Kamer, geene audientie verleenen.

* De staatsraad commissaris des Konings in de provincie Zuid-Holland heeft bij circulaire van den 19 Augustus jl. aan de burgemeesters der gemeenten in deze provincie de volgende circulaire gerigt:

"De geregelde afdoening der relazen van bekeuring, wegens overtredingen der wet tot regeling der jagt en visscherij opgemaakt, vordert, dat van die stukken afschriften in het archief dezer provincie voorhanden zijn.

"Het steeds toenemend aantal van bekeuringen laat niet toe, dat die afschriften, zoo als tot hiertoe is geschied, ter griffie dezer provincie worden vervaardigd.

"Ik heb het dien ten gevolge noodig geoordeeld, dat voortaan de bezoldigde opzieners der jagt en visscherij de door hen opgemaakte relazen vergezeld doen gaan van een door hen opgemaakt afschrift en dit met het origineel bij heeren burgemeesters indienen.

"Ik verzoek UEd. hiervan aan gemelde ambtenaren binnen uwe gemeente kennis te geven, en de bij u ingediende relazen met de afschriften daarvan op de gewone wijze aan mij in te zenden."

* Gedeputeerde Staten der provincie Zuidholland, in aanmerking genomen hebbende, dat het is gebleken, dat door besturen van meer dan eene gemeente aan een en denzelfden persoon vergunning is verleend tot het doen eener collecte langs de huizen der ingezetenen, ter zake van door brand geleden verlies, hebben goedgevonden, Burgemeesters en Wethouders der gemeenten in Zuidholland uit te noodigen, om in de gevallen waarin zij termen zouden vinden, om aan de instellingen of personen, bedoeld bij. art. 2 van het kon. besluit van den 22 September 1823 (*Staatsblad* no. 41), het doen eener collecte langs de huizen in hunne gemeente toe te staan, alvorens daartoe over te gaan, zich te verzekeren, dat aan den verzoeker niet reeds in eene of meer andere gemeente gelijk verlof is gegeven, en dit het geval zijnde, de vergunning niet te verleenen maar den verzoeker naar deze vergadering te verwijzen.

Men leest het volgende berigt in den *Indépendance* van heden:

"Tijdingen uit Rome van den 13 Aug. doen de algeheele regeling verwachten van het geschil, dat tusschen de regeringen van Rome en de Nederlanden is opgekomen, ter zake van de vestiging der Katholijke hierarchie.

"De heer Lichtenveldt, minister voor de R. C. zaken in Nederland, bevond zich nog te Rome, doch hij zou binnen kort die stad verlaten, om zich over Parijs naar 's Gravenhage terug te begeven. Hij prijst hoogelijk de wijze waarop hij door den Paus en den kardinaal Antonelli ontvangen is. Z. H. had reeds eene gewigtige concessie gedaan, naardien hij het formulier voor den kanonieken eed der bisschoppen had gewijzigd, ten einde de regering van den koning der Nederlanden gerust te stellen, en wel door de bijvoeging van eene bepaling, ten behoeve van "de getrouwheid aan den koning en deszelfs opvolgers op den troon;" Z. H. heeft nog twee andere concessien ingewilligd, welke van niet minder aanbelang zijn.

"Vooreerst, geeft de Paus, ter bevestiging van het nieuwe formulier van den kanonieken eed, toe, dat de eeden, welke door de Nederlandsche bisschoppen, volgens het niet gewijzigde eedsformulier zijn afgelegd, zullen worden beschouwd alsof zij volgens het nieuwe formulier gedaan waren, en worden uitgelegd naar de bijvoeging tot dat nieuwe formulier. Reeds had de pausselijke internuntius te 's Hage, Mgr. Belgrado, eene soortgelijke verklaring gegeven in eene nota, welke hij den 30 Julij aan den minister van Buitenlandsche Zaken van den Koning der Nederlanden had gerigt. Die verklaring wordt thans bevestigd en aangevuld door de souvereine en onveranderlijke beslissing van 't hof van Rome.

"Ten tweede, heeft de Paus beslist, dat de bisschoppen den *burgerlijken eed van trouw aan den Koning en aan de wetten van het koningrijk zullen kunnen afleggen.*"

Mgr. de Aartsbisschop van Utrecht wordt den 24sten in de omstreken van Grave verwacht, om aldaar in verschillende gemeenten het H. Sakrament des Vormsels toe te dienen. Aanstaanden Zondag zal Zijne Hoogwaardigheid te Velp de H. Wijdingen voor eenige paters Kapucijnen verrigten.

Men berigt ons tevens dat Zijne Hoogw. laatstleden donderdag te Kuilenburg bij de prijsuitdeeling in het kleine seminarie heeft voorgezeten, welke prijsuitdeeling met buitengewone plegtigheid plaats had, blijk gaf van de grondige studien, die in het gesticht gegeven worden, en de algemeene tevredenheid, maar vooral die van Mgr. den Aartsbisschop van Utrecht, mogt wegdragen.

(*de Tijd*)

Wij lezen in den *Noord-Nederlander* het volgende berigt, dat, indien het naauwkeurig is, ons een heel eind wegs terugvoert tot de praktijken, welke hier te lande gevolgd werden tijdens onze inlijving in Frankrijk. Aldus de *Noord-Nederlander*:

"Van eene wel onderrigte zijde vernemen wij, dat onderscheiden burgemeesters in dit gewest zijn aangezocht, om aan de Regering op te geven, wie de stellers zijn geweest van de in onderscheidene gemeenten *tegen* de wet op de kerkgenootschappen geteekende adressen. Wanneer de Regering zich met zulke onderzoekingen bezig houdt, behoeft het geene bevreemding te baren, dat er zoo weinig degelijks wordt uitgevoerd, dat de belangrijkste zaken onafgedaan blijven."

(*de Tijd*)

Men berigt, dat het metalen standbeeld van Laurens Coster, dat te Haarlem zal worden opgerigt, tegen Mei

van het volgende jaar voltooid zal zijn. De commissie tot oprigting daarvan zal zich tot den gemeenteraad van Haarlem wenden, ten einde eene commissie te benoemen, om zich met de eerste commissie omtrent de nadere regeling der zaak te verstaan.

▽ Men schrijft ons uit MEPPEL, 22 Aug. Door den raad dezer gemeente is onlangs aangekocht, het kapitale huis van den heer Dr. E. J. Slot, gewezen burgemeester dezer gemeente. Ter voldoening van den koopprijs en tot geschiktmaking voor een raadhuis dezer gemeente, zou worden genegotieerd *f* 12.500, rentende 4 pct. in het jaar. Een en ander door HH. Gedep. Staten goedgekeurd zijnde, werd door burgemeester en wethouders die negociatie open gesteld, heden morgen te negen uren. Reeds lang voor de klokslag zaten een tweetal geachte inwoners dezer gemeente in het raadhuis en schreven dadelijk bij de opening met onderling overleg voor het geheele kapitaal in. Alle de andere inteekenaren konden mitsdien, onverrigter zake, huiswaats keeren.

— Eene commissie uit den kerkenraad, de kerkvoogden en notabelen der Herv. Gemeente alhier, is Vrijdag ll. naar Berg-IJk in Noord-Brabant vertrokken, om Ds. van Houten te gaan hooren. Bij het wel voldoen aan deze commissie, zal Zijn Wel Eerw. zeer Gel. hier vermoedelijk als adjunct-predikant worden benoemd op eene jaarwedde van *f* 600.—, te vinden uit de kerkvoogdenkas, door het verhoogen van de huur op de zitplaatsen met 40 pct.

— Naar den vacanten onderwijzerspost te Oldebikkoop, hebben zich 55 sollicitanten aangemeld, die morgen aldaar vergelijkend zullen worden onderzocht.

⁎ Men meldt ons uit SCHAGEN 22 Augustus. Gister morgen ontvingen al de timmermansknechts per post een ongeteekend briefje met verzoek om op zekeren tijd, op eene plaats bij elkander te zijn, ten einde onderling overeen te komen verhooging van werkloon aan alle bazen te verzoeken. Velen hebben echter geen gevolg aan die uitnoodiging gegeven, zoodat de zaak gebleven is, zoo als zij was. De policie was tijdig onderrigt, om wanneer er eenige beweging had ontstaan terstond bij de hand te zijn.

Over het Verslag van den Minister van Binnenlandsche Zaken nopens den staat der hooge middelbare en lagere scholen in 1851-1852, heeft eene commissie, bestaande uit de Heeren Groen van Prinsterer, Sloet tot Oldhuis, van Nispen van Sevenaer, de Kempenaer en van G[illegible] Augustus rapport uitgebragt aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, hetwelk gedrukt rondgedeeld en aan de minister toegezonden is. Zij klaagt daarin, dat het Verslag nog niet geheel volledig is, ofschoon nevens de andere onderwerpen, die sedert 1850 voor het eerst in die jaarlijksche verslagen zijn opgenomen, nu ook nog voor het eerst berigt is gegeven omtrent de Kweekschool voor de zeevaart te Amsterdam en het Instructie-bataillon te Kampen. Verder worden een paar onnaauwkeurigheden aangewezen, althans een paar punten omtrent welke het Verslag niet strookt met de daarbij gevoegde tabellen, en wordt nader aangedrongen op het reeds door vorige commissien geopperde denkbeeld, dat de Regering hare eigene zienswijze over het onderwijs op- en de inrigting van de verschillende scholen zou te kennen geven en niet eene bloote verzameling van de bij haar ingekomene berigten. Omtrent het Hooger onderwijs wenscht de commissie in een volgend Verslag iets te vernemen wegens de aanleiding en de eerste werking van het Kon. besluit van 4 Augustus ll. en wegens de redenen van den achteruitgang van eenige gymnasien, inzonderheid der tweede afdeeling.

Het fregat *Doggersbank*, kapt. Smit van den Broeke, is in het droogе dok te Vlissingen gehaald; nadat de chemische bewerkingen volbragt zullen zijn, zal dat schip in den loop van de volgende maand, volgens aanschrijving met den meesten spoed naar het Nieuwe Diep vertrekken, om daar destinatie te ontvangen.

Ingezonden Stukken.

Anti-Revolutie.

Het is overbekend, dat de meeste instellingen der partij van dien naam — indien minstens hare *rodomontadis* den naam van *stellingen* verdienen — zoo »eigenaardig« d. i. zoo duister, zoo raadselachtig, zoo verward, zoo rekbaar en »oneigenaardig« zijn, dat het een lust is te zien, hoe de verkondigers dier stellingen allerlei listen in het werk stellen, om achter dubbelzinnige magtspreuken weg te schuilen, zoo dikwijls de wetenschap of de gezonde rede ter hunner bestrijding oprukt. Het is mede bekend, dat geene politieke partij van welke kleur ook zich inderdaad aan meer inconsequentiën schuldig maakt, dan de anti-revolutionnaire, welke steeds op hare consequente houding roemt en die zich slechts daarin gelijk blijft, dat zij steeds *opposant quand même* is zoolang zij van den Ministeriëlen zetel verwijderd wordt gehouden. In 1848 streed zij in de gelederen der vrijzinnigen tot verkrijging van meerdere vrijheid en godsdienst, en in 1853 is zij de bondgenoot — neen het hoofd der Ultra-Protestanten om de religieuse regten der Catholieken te helpen verkorten. In 1848 vraagt zij regtstreeksche verkiezing, publiciteit, vrijheid van onderwijs enz, enz., en in 1853 reikt zij de hand aan de reactionnairen, om die vrijheden te bekampen en de ook door haar verlangde Grondwet in eenen zin te helpen uitleggen, die zelfs aan den Grondwetgever vreemd was.

» Het doel heiligt de middelen, « moet voorzeker ook de leus der anti-revolutionnairen zijn, anders is hare houding onverklaarbaar, hare gedurige verandering van huis onbegrijpelijk, ja zelfs hare aanwezigheid in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in de Provinciale Staten en in de Gemeenteraden niet op te lossen. Immers, volgens haar is elk, die de beginselen huldigt, sedert 1789 in zwang gekomen, *revolutionnair*, en ieder, die deze beginselen in aanleiding, strekking en gevolgen verwerpt, *anti-revolutionnair*. Welke zijn nu deze beginselen? Hoofdzakelijk afschaffing van privilegien, en dus — gelijkheid in lusten en lasten: opheffing eener heerschende Kerk, en dus vrijheid van godsdienst) beperking van de absolute koningsmagt door — volksvertegenwoordiging en dus — verkiezing, enz. enz. Wie deze beginselen: vrijheid, gelijkheid, vertegenwoordiging des volks enz. aankleeft, is, wil men consequent blijven, geen anti-revolutionnair. Nu is bekend, dat de Grondwet èn van 1815 èn van 1840 en van 1848 was gebaseerd op beginselen sedert 1789 in zwang gekomen; *ergo* zij was steeds en is nog revolutionnair, *ergo* hij, die haar trouw zweert, is omwenteling gezind, *ergo* Mr. GROEN, MACKAY, ELOUT enz., die haar hebben beëedigd, zijn.... Ik laat de laatste conclusie liefst aan de anti-revolutionnairen zelven over; maar is het niet vreemd, niet onverklaarbaar, dat zij met graagte van de *vruchten* gebruik maken, die de revolutie heeft doen rijpen, terwijl zij deze veroordeelen en verafschuwen? Is het niet vreemd, mannen, die de gebeurtenissen van 1789 heilloos, verderfelijk en godlasterlijk noemen, trouw aan eene Grondwet te hooren beloven, welke haar ontstaan, hare kracht, haar leven aan diezelfde *heillooze* omstandigheden heeft te danken. » Één van beiden, hij die een' eed op en voor de Grondwet aflegt, zweert de anti-revolutionnaire beginselen af, of zijn eed is niet gemeend, niet opregt; tertio non datur. Reactionnairen, Conservatieven, Liberalen — zij allen blijven, hoe ook hunne denkbeelden omtrent de toepassing, uitbreiding of beperking mogen verschillen, aan de hoofdbeginselen van 1789 vasthouden; niet alzoo de anti-revolutionnairen. Zij treden geheel buiten de Grondwet, zij willen terug naar den toestand van vóór de Fransche omwenteling, zij zijn volgens *hunne* beginselen vreemd aan den tegenwoordigen staat van zaken. En toch — zij vervloeken den *boom*, en onberen de *vruchten* met zeker welbehagen; zij bejammeren de volksmagt schuilende in de regtstreeksche verkiezing en zij maken van die magt gebruik, door zich tot vertegenwoordigers te doen benoemen; zij verketteren de oorzaak, en bedienen zich van de gevolgen. Het is onbegrijpelijk, indien niet.... » het doel de middelen heiligt. «

M.

Gedachten.

Vriend *Groen's* partij is negatief,
  Slechts *aanval* is haar leven,
Zij ziet in alles leed en grief,
  Maar kan niets *stelligs* geven.
Weet ge waarom zij niets kan doen?
  Wijl zij niet rijp is, Vriend, maar *groen*.

Groen's politieke vruchten zijn
  Voor Neêrland onwaardeerbaar,
Wel zijn ze groen en wrang en klein,
  Maar toch ook *onverteerbaar*;
Dat voordeel is millioenen waard,
  Al wordt de maag er door bezwaard.

Het magtwoord » Reformatie « klonk,
  En weldra steeg Euroop in luister;
Slechts Rome, waar het licht niet blonk,
  Bleef nog gehuld in nachtlijk duister.
Thans zendt men 't *licht* met woest getier
  Naar Rome, en houdt het *donker* hier.

Ik vrees als iedre Protestant
  (Die 't hart van angst voelt kloppen),
Als dreigend voor het Vaderland,
  De quaestie der Bisschoppen.
Bis voerde zij van Hall ten top,
  En gaf den grooten man den *Schop*.

A. †.

Correspondentie.

In de stemming over het amendement GROEN heeft gisteren de Heer VAN NISPEN *voor*, maar de Heer VAN DER VEEN *tegen* gestemd.

Aan C. N. te Utrecht.— JA!

Advertentiën.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 23 Augustus 1853.

Fondsen	Pct.	Koers	Fondsen	Pct.	Koers
Nederland.			**Rusland.**		
Ned.W.Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$68\frac{11}{16}$ $\frac{3}{4}$			
Dito Certificat..	3	$76\frac{7}{16}$	*Hope* 1798/1816	5	$109\frac{1}{4}$
Dito dito .	4	$95\frac{11}{16}$ $\frac{3}{4}$	Dito 1828/1829	5	$108\frac{1}{4}$
O. I. Leening.	4	$95\frac{1}{2}$	Cert.1831/1838	5	
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$		Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	
Hand.-Maats. .	$4\frac{1}{2}$		Dito *Hope* . . .	4	
Belgie.			Dito *Stieglitz*. .	4	
Certificaten. . .	$2\frac{1}{2}$		Dito dito 5e Ser.	4	
Dº *Rothschild*.	$2\frac{1}{2}$		Inschr. Assig. .	6	
Frankrijk.			Certific. dito.. .	6	$74\frac{7}{8}$
Obligatien. . .	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	$23\frac{7}{16}$ $\frac{1}{2}$	Obligatien . . .	4	$86\frac{3}{4}$
Dito Buitenl. .	3		**Oostenrijk.**		
Dº Binnenl. º/m.	3	$43\frac{9}{16}$			
Bew. Sp. Com.		$6\frac{11}{16}$ $\frac{3}{4}$	Metalliek . . .	5	$82\frac{5}{8}$ $\frac{13}{16}$
Amort. Schuld.		$5\frac{5}{16}$ $\frac{3}{8}$	Dito bet. Amst.	5	$95\frac{1}{2}$ $\frac{9}{16}$
Portugal.			Dito letter B . .	5	$95\frac{1}{2}$ $\frac{9}{16}$
Londen nieuwe.	3	$40\frac{1}{2}$ $\frac{7}{8}$ $\frac{3}{4}$	Dito 1847 . . .	$2\frac{1}{2}$	$42\frac{7}{8}$
Dito uitgest . .	4	$17\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$	Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	$42\frac{7}{8}$ $\frac{15}{16}$

Aand. Rijn-Spoorw. $4\frac{1}{1}$ pct. **105**; Oostenrijk 4 pct. 71[illegible] Louisiana, bij Hope en C. 5 pct. $14\frac{5}{8}$; Mexic., te Londen 3 pct. 26 $\frac{7}{16}$; Dito Oub. $26\frac{3}{16}$, $\frac{1}{4}$; Gren., Onb. 22[illegible] Ditto Uitgest. $10\frac{3}{16}$, $\frac{1}{16}$; Grieken, te Londen 5 pct. 7 $\frac{1}{16}$[illegible]

Onze fondsenmarkt was heden over het geheel zeer lusteloo[illegible] en leverde geene der genoteerde soorten iets merkwaardigs o[illegible]

LONDEN, Maandag 22 Augustus. Consols op tijd 98[illegible] Mexico N. 3 pct. 27; Grenada 2 pct. $22\frac{5}{8}$, dito Uitg. 10[illegible] Peru $4\frac{1}{2}$ $85\frac{3}{4}$, Spanje 1 pct. $23\frac{3}{8}$, Certificaten $6\frac{5}{8}$, Ecua[illegible] $5\frac{1}{4}$, Portug. 4 pct. $45\frac{1}{4}$, Venezuela 2 pct. $37\frac{3}{4}$, dito Ui[illegible] 1 pct. $16\frac{1}{2}$.

PARIJS, Maandag 22 August. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. op tijd 104[illegible] dito 3 pct. op t. 80.65; Sp. Binn. 3 pct. $43\frac{1}{8}$; Sp. 1 [illegible] $23\frac{1}{4}$; Belgie $4\frac{1}{2}$ pct. $98\frac{3}{8}$; Rusl. $4\frac{1}{2}$ pct. 100; N. Metal. 5[illegible] 98; Piemont 97.75.

FRANKFORT, Maand. 22 Aug. Metall. 5 pct. $86\frac{1}{2}$; dito [illegible] B $98\frac{5}{8}$; dito $2\frac{1}{2}$ pct. 44; Spanje 3 pct. $43\frac{9}{16}$; dito 1[illegible] $23\frac{9}{16}$, Sardinie $97\frac{3}{4}$.

WEENEN, Maandag 22 Augustus. Metall. N. 5pct.[illegible] Dito Ltt. B. 108; Loten fl. 250 $139\frac{1}{2}$; Zilver $8\frac{7}{8}$; Wi[illegible] Londen 10.38; Parijs $128\frac{1}{4}$.

MADRID, Vrijdag 19 Augustus. Spanje binn. 3 p[illegible] dito nieuwe 1 pct. $23\frac{3}{4}$; Certific. $3\frac{1}{2}$.
